

نقش قم در فرهنگ و تمدن اسلامی -
از آغاز قرن دوم هجری قمری —
تا پایان حکومت آل بویه (۴۴۸ق)

محمد زاهدی مقدم

عنوان و نام پدیدآور

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

شابک

وضعیت فهرست

نویسی

موضوع

موضوع

: زاهدی مقدم، محمد، ۱۳۶۰-

: نقش قم در فرهنگ و تمدن اسلامی از آغاز قرن دوم هجری قمری تا پایان حکومت آل بویه (۴۴۸ق)/محمد زاهدی مقدم؛ [برای]

. دیبرخانه حمایت از پژوهش‌های مورد نیاز نظام اسلامی.

: قم: حوزه علمیه قم، مرکز مدیریت، انتشارات، ۱۴۰۳.

: ۵۷۳ص.

: ۹۷۸-۶۲۲-۳۵۸-۱۰۷-۶

: فیبا

: قم -- تاریخ -- قرن ۱-۵ق.

: th century (Iran) -- History --

: تمدن اسلامی -- تاریخ -- از آغاز تا قرن ۷ق.

: th century (Islamic civilization -- History -- To

: تمدن اسلامی -- تأثیر ایران

: Islamic civilization -- Iranian influences

: مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه. دیبرخانه حمایت از پژوهش‌های

: مورد نیاز نظام اسلامی

: حوزه علمیه قم، مرکز مدیریت

: ۲۱۱۳DSR

: ۱۲۸۲/۹۵۰

: ۹۶۳۹۳۵۰

: فیبا

شناسه افزوده

شناسه افزوده

رده بندی کنگره

رده بندی دیوی

شماره کتابشناسی ملی

اطلاعات رکوردهای

کتابشناسی

@hdabirkhane

دیبرخانه حمایت از پژوهش‌های مورد نیاز نظام اسلامی

عنوان: نقش قم در فرهنگ و تمدن اسلامی؛
از آغاز قرن دوم هجری قمری تا پایان حکومت آل بویه (۴۴۸هـق)

نویسنده: محمد زاهدی مقدم

ناشر: مؤسسه انتشارات حوزه‌های علمیه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۵۸-۱۰۷-۶

شماره: ۳۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۳

ویراستار و صفحه‌آرا: زهره بسحاق

طراح جلد: سید علیرضا رضایی

کلیه حقوق برای مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه محفوظ است.

۴۹۰

پیش‌گفتار

یکی از مهم‌ترین ابعاد دین، ابعاد سیاسی و اجتماعی آن است که بروز عینی آن را می‌توان در تشکیل نظام اسلامی یافت. برپایی حکومت دینی، زمینه طرح و ایجاد مسائل جدیدی است که کارآمدی دین در عرصه اجتماعی را به دنبال خواهد داشت. تداوم پویایی دین تا حد زیادی در پاسخ به هنگام و کارآمد به این مسائل است. در غیر این صورت جامعه منظر نمی‌ماند و از راه دیگر پاسخی برای مسائل خود می‌یابد که ممکن است منطبق بر اصول و معیارهای اسلامی نباشد.

در این بین حوزه‌های علمیه به عنوان مصدر اصلی طراحی و پیروزی انقلاب اسلامی، باید نسبت به پاسخ‌گویی مسائل نظام اسلامی، مقید و حساس باشد تا بتواند رسالت حوزه انقلابی را به خوبی ایفا کند. در این اساس معاونت پژوهش مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه در راستای نقش و رسالت حوزه‌ی افکار گفتمان‌سازی علمی و مدیریت دانش دینی در راستای مسئله‌محوری، دبیرخانه حمایت از پژوهش‌های مورد نیاز نظام اسلامی را تأسیس کرده است.

این دبیرخانه با هدف پاسخ به مسائل و نیازهای پژوهشی نظام اسلامی با ۲۸ گروه تخصصی ایجاد شده و اولویت‌های مرتبط به هر گروه بعد از برگزاری جلسات همندی‌شی علمی با حضور اساتید و صاحب‌نظران در هر گروه تهیه شده است.

بخشی از فعالیت‌های دبیرخانه در راستای پاسخ به مسائل نظام، توجه به پایان‌نامه‌های طلاب است که با این رویکرد نوشته شده است. اثر حاضر که در دبیرخانه بررسی و تأیید شده است در این راستا قرار می‌گیرد.

با تشکر از جناب حجت‌الاسلام و المسلمین دکتر محمد زاهدی مقدم نویسنده این اثر ارزشمند، امید است اثر حاضر مورد توجه و استفاده پژوهشگران ارجمند قرار گیرد.

دبیرخانه حمایت

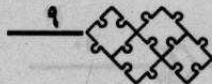
از پژوهش‌های مورد نیاز نظام اسلامی

فهرست مطالب

۱۳ ..... پیشگفتار

فصل اول: کلیات و مفاهیم

۱۹	گفتار اول: کلیات (طرح تحقیق)
۱۹	۱. بیان مسئله
۲۱	۲. پیشینه تحقیق
۲۲	۲-۱. کتاب‌ها
۲۳	۲-۲. مقالات
۲۶	۳. اهمیت، فواید و کاربرد تحقیق
۲۸	۴. معرفی و ارزیابی منابع
۲۸	۴-۱. کتب تاریخ عمومی
۳۱	۴-۲. کتب تاریخ محلی
۳۶	۴-۳. کتب جغرافیای تاریخی
۳۸	۴-۴. کتب روایی تاریخی
۴۰	۴-۵. کتب رجالی
۴۳	گفتار دوم: مفاهیم
۴۳	۱. قم
۵۳	۲. فرهنگ و تمدن اسلامی
۵۳	۲-۱. چیستی فرهنگ اسلامی

۳۵۲	۷-۱. قلعه‌ها
۳۵۴	۷-۲. کاروان‌سراها
۳۵۸	۷-۳. پل‌ها
۳۶۰	۷-۴. میدان‌ها
۳۶۲	۷-۵. مقابر و بقایع متبرکه
۳۶۵	۷-۶. مساجد
۳۶۶	۷-۶-۱. مسجد عتیق
۳۶۷	۷-۶-۲. مسجد جامع
۳۶۸	۷-۶-۳. مسجد سعدآبادی
۳۶۸	۷-۶-۴. مسجد امام حسن عسکری
۳۶۹	۷-۶-۵. مسجد رَهق
۳۶۹	۷-۶-۶. مسجد میدان میر
۳۷۰	۷-۷. مناره
۳۷۰	۷-۸. آسیاب‌ها
۳۷۱	۷-۹. حمام‌ها
۳۷۲	۷-۱۰. زندان‌ها
۳۷۲	۷-۱۱. بازار
۳۷۳	۷-۱۲. بارو و دیوارها
۳۷۴	۷-۱۳. آب‌انبارها
۳۷۵	۸. وضعیت حِرَف، مشاغل و مناصب
۳۷۸	۸-۱. مشاغل آزاد
۳۷۸	۸-۱-۱. کشاورزی
۳۸۰	۸-۱-۲. بغدادی (باغبان)
۳۸۱	۸-۱-۳. دامپروری
۳۸۱	۸-۱-۴. صنعتگری
۳۸۳	۸-۱-۵. تجارت و بازرگانی
۳۸۴	۸-۱-۶. معدنچی
۳۸۴	۸-۱-۷. مهندسی و معماری
۳۸۵	۸-۱-۸. حفاری و چاه‌کنی

۵۲۳.....	۵-۳-۳	تفسیر و علوم قرآنی
۵۲۵.....	۵-۳-۴	علم حدیث
۵۲۷.....	۵-۳-۵	علم فقه (آثار فقهی مکتب قم)
۵۲۹.....	۵-۳-۶	علم کلام (عقاید و مذاهب)
۵۳۶.....	۵-۳-۷	اخلاق و دعا
۵۳۹.....	۵-۳-۸	علم جغرافیا و کیهان‌شناسی
۵۳۹.....	۵-۳-۹	علوم غریبه
۵۴۰.....	۵-۳-۱۰	علم طب
۵۴۰.....	۵-۳-۱۱	موضوعات علمی متفرقه
۵۴۲.....		پیوست
۵۴۸.....		نتیجه گیری
۵۵۲.....		پیشنهادها
۵۵۵.....		منابع
۵۵۵.....		(الف) کتاب‌های فارسی
۵۶۱.....		(ب) کتاب‌های عربی
۵۶۸.....		(ج) مقالات
۵۷۰.....		(د) پایان‌نامه
۵۷۱.....		(ه) سایتها و نرم‌افزارها